

HZN

e glasilo

Broj 9/2024

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

WORLD STANDARDS DAY
14 OCTOBER

DANI OTVORENIH VRATA HZN-a

Obilježavanje Svjetskoga dana norma 2024.

Više na str. 5

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 16. 2024.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis,
Marina Babić, Melanija Grubić Sutara,
Tatjana Majić

Lektura: Kristian Lewis

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2024-09-30

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Poštovani čitatelji!

Pred vama je deveti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2024. godini.

U rubrici *Novosti iz HZN-a* donosimo najavu Dana otvorenih vrata HZN-a kojima se HZN uključuje u obilježavanje Svjetskoga dana norma.

Kao i u svakom broju, u rubrici *Novosti iz HZN/TO-a* nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici *Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija* objavljujemo zanimljive obavijesti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Donosimo prilog o novim izdanjima ISO-ovih norma te prijevod objave o baterijama kao dragocjenom rješenju za skladištenje čiste energije s IEC-ovih mrežnih stranica (*Repurposing batteries a valuable solution to clean energy storage*).

U povodu Europske godine vještina, koja se nastavlja i u 2024. godini, CEN i CENELEC pokrenuli su posebnu kampanju: niz intervjua s profesionalcima u normizaciji. U petom intervjuu u ovogodišnjem nizu razgovarali su s Marijom Machaj iz Slovačke.

Jan Ellsberger izabran je za novog ravnatelja ETSI-ja na 83. općoj skupštini, održanoj u travnju 2024. godine. Više pročitajte u prijevodu intervjua *Introducing our new Director-General*, koji je objavljen u ETSI-jevu časopisu Enjo! The ETSI Mag u kolovozu 2024. godine.

Ugodno čitanje!

Sadržaj 9/2024

Proslov

Novosti iz HZN-a

- [NAJAVA: Dani otvorenih vrata HZN-a](#) 4
- [Javna rasprava o nacrtu hrvatskog nacionalnog dodatka nHRN 589:2024/NA](#) 5

Novosti iz HZN/TO-a

- [Članovi Hrvatskog zavoda za norme](#) 6

Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija

ISO

- [Trendovi u normama](#) 7

IEC

- [Prenamjena baterija kao dragocjeno rješenje za skladištenje čiste energije](#) 9

CEN i CENELEC

- [Normama se podupire konkurentnija i povezanija Europska unija](#) 10
- [Europske norme: instrument za potvrđivanje, transformaciju i jačanje jedinstvenog tržišta](#) 12
- [CEN i CENELEC osnivaju novu koordinacijsku skupinu za tehnologiju vodika](#) 13
- [MLADI STRUČNJACI U NORMIZACIJI: Upoznajte mlade profesionalce u europskoj normizaciji: Maria Machaj, Slovačka](#) 14

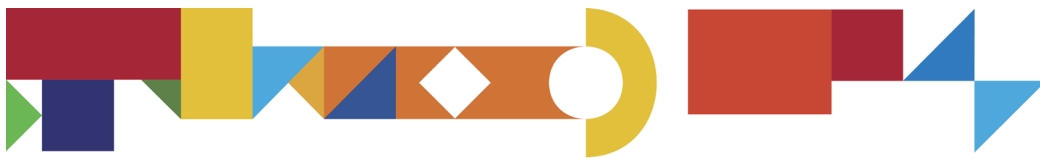
ETSI

- [ETSI: Upoznajte našeg novog ravnatelja](#) 16

In memoriam 18

Naslovnica: Vizual povodom obilježavanja Svjetskoga dana norma
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A45)

ISSN 1847-4217

Dani otvorenih vrata HZN-a

U tjednu od 14. do 18. listopada 2024. godine u kojem se obilježava Svjetski dan norma, Hrvatski zavod za norme organizira Dane otvorenih vrata za stručnu javnost. Zainteresirani građani imaju priliku bez najave posjetiti Normoteku, u Ulici grada Vukovara 78, u Zagrebu svaki dan, između 11:00 i 14:00 sati te dobiti informacije o normama iz njihovog područja interesa, pregledavati norme te kupiti ih ili naručiti po posebnim cijenama.

Pozivamo zainteresirane građane da posjete Normoteku od 14. do 18. listopada 2024. godine od 11:00 do 14:00 sati, Zagreb, Ulica grada Vukovara 78, istočni ulaz i ostvare popust na kupnju hrvatskih norma!

Prigodni popust povodom obilježavanja Svjetskog dana norma na kupnju hrvatskih norma odobravat će se u iznosu od 20 % na cijenu norme. Popust se zbraja s redovitim popustima navedenim u važećem [Cjeniku norma i usluga HZN-a](#) pa se za neke kategorije kupaca može ostvariti popust i do 70 %.

Prigodni popust odobravat će se i za sve upite koji stignu na adresu e-pošte prodaja@hzn.hr putem [Obrasca za naručivanje normativnih dokumenata i/ili publikacija](#) u razdoblju od 14. do 18. listopada 2024. godine.

Ovim događajem Hrvatski zavod za norme promiče važnost normizacije, sudjelovanja u normizacijskim aktivnostima i primjene norma.

**ZAJEDNIČKA
VIZIJA ZA BOLJI
SVIJET**

NORME ZA CILJEVE ODRŽIVOG RAZVOJA
SVJETSKI DAN NORMA | 14. LISTOPADA

Javna rasprava o nacrtu hrvatskog nacionalnog dodatka nHRN 589:2024/NA

U tijeku je javna rasprava o nacrtu hrvatskog nacionalnog dodatka nHRN 589:2024/NA, *Goriva za motorna vozila – UNP – Zahtjevi i metode ispitivanja – Nacionalni dodatak (Automotive fuels – LPG – Requirements and test methods – National Annex)*.

Nacrt nacionalnog dodatka nHRN 589:2024/NA dostupan je za komentiranje putem aplikacije HZNacrti, koja zainteresiranoj javnosti omogućuje besplatan pregled, kao i komentiranje nacrtu norma za vrijeme trajanja javne rasprave. Za pregled i komentiranje nacrtu norma potrebna je besplatna registracija u aplikaciju HZNacrti.

Osim putem aplikacije HZNacrti, pisane komentare na predmetni nacrt hrvatske norme možete dostaviti HZN-u (uz naznaku tehničkog odbora i referencijsku oznaku nacrtu hrvatske norme) na adresu e-pošte: pisarnica@hzn.hr. U ovom slučaju, besplatan uvid u sadržaj nacrtu norme omogućen je u [normoteci HZN-a](#), Ulica grada Vukovara 78, Zagreb uz najavu na telefon: 01 6106 051 ili adresu: normoteka@hzn.hr.

Rok za komentiranje nacrtu hrvatskog nacionalnog dodatka nHRN 589:2024/NA je 20. studenoga 2024. godine.

Za sve dodatne informacije možete se obratiti Martini Broketa, višoj stručnoj savjetnici za normizaciju u području nemetalnih materijala na adresu e-pošte: martina.broketa@hzn.hr ili tel.: 01/610 6156.

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

67 Bricks | Revo | Pretraživanje kataloga

Pregled nacrtu

Početna stranica

Registriraj se

Prijava

Kontaktirajte nas

Pomoć

Prijava

Podaci o nacrtu

Sadržaj

Goriva za motorna vozila – UNP – Zahtjevi i me...

Predgovor

Nacionalni dodatak NA

NA.1 Uzorkovanje

➤ NA.2 Označavanje mjernog uređaja za prodaju gor...

➤ NA.3 Informacije na mjernim uređajima za prodaj...

NA.4 Zahtjevi uvjetovani klimom

NA.5 Metoda ispitivanja mirisa

Goriva za motorna vozila – UNP – Zahtjevi i metode ispitivanja – Nacionalni dodatak

Oznaka: nHRN EN 589:2024/NA

Odbor: HZN/TO 28

Ime odbora: Naftni proizvodi i maziva

Nacrt objavljen za komentiranje: 2024-09-30

Rok za komentiranje: 2024-11-20

Broj komentara: 0

Pročitaj nacrt

Obavijesti kolegu

Područje primjene nacrtu:

Ovaj je dokument HRN EN 589:2024/NA:2024, *Goriva za motorna vozila – UNP – Zahtjevi i metode ispitivanja – Nacionalni dodatak* izdao Hrvatski zavod za norme na temelju članka 12. Zakona o normizaciji („Narodne novine”, br. 80/2013) i u skladu s Unutrašnjim pravilima za normizaciju UPN 3:2021. Pripremio ga je tehnički odbor HZN/TO 28, *Naftni proizvodi i maziva* Hrvatskog zavoda za norme.

Ovaj dokument omogućuje primjenu norme HRN EN 589:2024 u Republici Hrvatskoj.

Sustav komentiranja nacrtu norma – Sufinancirale Europska unija i EFTA
HZN snosi isključivu odgovornost za ovu aplikaciju. Europska unija ne odgovara za upotrebu informacija koje su u njoj sadržane.

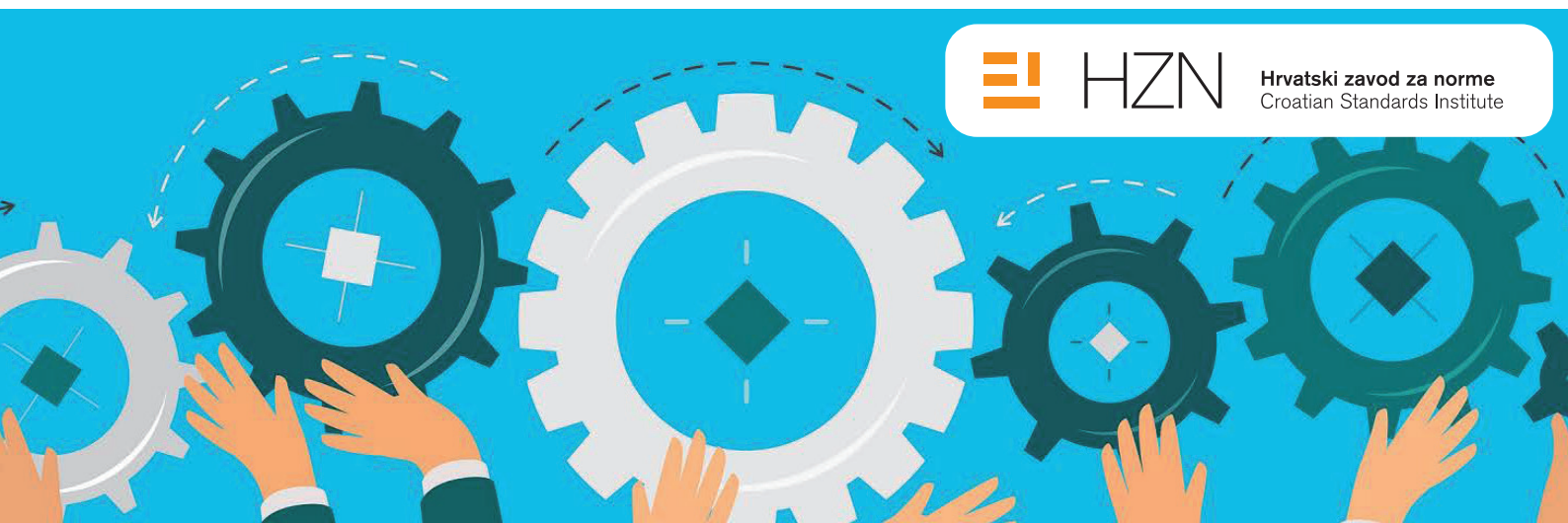

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluke u srpnju 2024. godine. Tablica Članovi Hrvatskog zavoda za norme identična je tablici objavljenoj u prethodnom broju HZN e-glasila jer od srpnja 2024. godine nije bilo promjena.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2024-07-31
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	8
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	8
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	152
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	16
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	7
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	11
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	22
Fizičke osobe – pojedinci	20
Fizičke osobe – obrtnici	1
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	257
Ukupno članova HZN-a	265

Making lives
easier, safer
and *better.*

TRENDOVI U NORMAMA

ISO 55000:2024 Asset management – Vocabulary, overview and principles (Upravljanje imovinom – Terminološki rječnik, pregled i načela)

SAŽETAK

Što je ISO 55000?

ISO 55000 temeljna je norma u nizu norma ISO 55000 kojima se regulira upravljanje imovinom. U normi se daje pregled, nazivlje i načela koji su potrebni za razvoj proaktivnog sustava upravljanja imovinom. U njoj se utvrđuje okvir kojim organizacije mogu učinkovito upravljati svojom imovinom tijekom njezina životnog ciklusa, povećavajući vrijednost koja se ostvaruje iz imovine i koja je bitna za postizanje ciljeva organizacije.

Zašto je norma ISO 55000 važna?

Norma ISO 55000 važna je jer odgovara na potrebu za sustavnim pristupom upravljanju imovinom organizacije, koji je bitan u današnjem okruženju koje zahtijeva golemu količinu infrastrukture. Učinkovito i djelotvorno upravljanje imovinom bitno je za ostvarenje strateških ciljeva organizacije. Pridržavajući se norme ISO 55000, organizacije usvajaju postupke potrebne za optimalno iskorištavanje imovine, poboljšanje financijskih rezultata, upravljanje rizicima i osiguranje održivosti. Norma osigurava strukturirani pristup koji pomaže organizacijama da povećaju odgovornost i opću učinkovitost.

Koristi

- bolji financijski rezultati zahvaljujući optimalnom upravljanju imovinom i smanjenju troškova
- bolje upravljanje rizicima povezanim s vlasništvom nad imovinom i radom s imovinom
- veća učinkovitost i djelotvornost u ispunjavanju obveza iz zakona i propisa
- veći ugled zahvaljujući pouzdanosti i poboljšanju kvalitete usluga i proizvoda

Česta pitanja

Tko bi trebao primjenjivati ISO 55000?

Organizacije iz raznih grana djelatnosti koje su vlasnici imovine i rade s imovinom; to uključuje komunalna poduzeća, proizvodna poduzeća, javni prijevoz i subjekte komunalne infrastrukture koji žele poboljšati svoje postupke upravljanja imovinom.

U kakvu je odnosu norma ISO 55000 s ostalim dijelovima niza ISO 55000?

U normi ISO 55000 daje se pregled, osnovna načela i nazivlje, a u normama ISO 55001 i ISO 55002 oni se detaljnije obrađuju odnosno primjenjuju. U normi ISO 55001 utvrđuju se zahtjevi za sustav upravljanja imovinom, a u normi ISO 55002 smjernice za primjenu tih zahtjeva.

Koji su prema normi ISO 55000 ključni elementi upravljanja imovinom?

Ključni su elementi usklađivanje ciljeva upravljanja imovinom s organizacijskim ciljevima, strateški pristup upravljanju imovinom tijekom njezina životnog ciklusa te primjena sustava upravljanja imovinom radi trajnog poboljšavanja uspješnosti i ostvarivanja vrijednosti.

Može li se ISO 55000 primjenjivati neovisno o drugim normama?

Iako norma ISO 55000 ima znatnu vrijednost sama po sebi jer daje ključne smjernice i načela, najdjelotvornija je kada se primjenjuje s normama ISO 55001 i ISO 55002 jer zajedno osiguravaju sveobuhvatnu praksu upravljanja imovinom.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: srpanj 2024.

Izdanje: 2.

Broj stranica: 13

Tehnički odbor: ISO/TC 251

ICS: 01.040.03; 03.100.01

ISO/TS 22360:2024

Security and resilience – Crisis management – Concepts, principles and framework (Sigurnost i otpornost – Upravljanje krizama – Pojmovi, načela i okvir)

SAŽETAK

U dokumentu se daje pregled pojmova i načela koji se odnose na krize kao informativna podloga suvremenom promišljanju o okolnostima i uvjetima u kojima može nastati kriza.

Utvrđuju se:

- pojmovi i načela koji se odnose na krize
- društveno-ekološki okvir u kojem može nastati kriza
- čimbenici koji pridonose krizama
- razvoj krize
- klasifikacija kriza
- odnos između problema, incidenata, hitnih slučajeva, katastrofa i kriza
- taksonomija krize radi sustavnog razvoja politike, strategija i normi koji se odnose na upravljanje krizama (vidi Dodatak A).

U dokumentu se ne daju smjernice za organizacije o tome kako:

- upravljati fiziološkim i psihološkim aspektima reakcija ljudi na osobnu krizu
- upravljati krizom u području osobnog zdravlja ili javnog zdravlja koja utječe na pojedince i zajednice ili ima širi utjecaj na društvo
- osmisлити, razviti ili primjenjivati programe ili planove upravljanja krizama
- razviti stratešku sposobnost upravljanja krizama
- primijeniti tehnike upravljanja krizama na konkretne krizne situacije.

Dokument je primjenjiv na sve organizacije. Mogu ga primjenjivati i korisnici norma, autori norma i oni koji provode programe edukacije. Potiče bolje razumijevanje pojmova u području kriza i međusobno povezanih karakteristika čimbenika koji pridonose krizama na temelju modela društveno-ekološkog sustava nadzora nad krizom i učincima krize. Primjena načela opisanih u ovom dokumentu može potaknuti dosljednost u uporabi naziva i definicija povezanih s krizom te nadopuniti druge ISO norme za upravljanje krizama.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno Datum objave: kolovoz 2024.

Izdanje: 1. Broj stranica: 26

Tehnički odbor: ISO/TC 292

ICS: 03.100.01

ISO/TR 41016:2024

Facility management – Overview of available technologies (Upravljanje objektima – Pregled dostupnih tehnologija)

SAŽETAK

U dokumentu se daje pregled postojećih tehnologija upravljanja objektima. Dokument je primjenjiv na upravitelje objekata te njihovo osoblje i dionike. Usklađen je s dokumentom ISO/TR 41013, nizom norma ISO 19650 i skupinom norma ISO 41000 kao dio integriranog okvira za primjenu najbolje prakse upravljanja objektima.

U dokumentu se navode razne dugoročne koristi i povećana vrijednost koje operateri, stanari i vlasnici objekata diljem svijeta mogu postupno ostvariti djelotvornom primjenom tehnologije. U dokumentu se definiraju i kategoriziraju dostupni sustavi, oprema, metodologije i softverske aplikacije.

Utvrđuje se kako upravitelji imovine mogu integrirati digitalne postupke i tehnologije u izgrađenom okruženju.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: travanj 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 36

Tehnički odbor: ISO/TC 267

ICS: 03.080.10

ISO/TS 5441:2024

Competence requirements for biorisk management advisors (Zahtjevi u pogledu osposobljenosti savjetnika za upravljanje biološkim rizicima)

SAŽETAK

U dokumentu se definiraju zahtjevi za osposobljenost osoba koje daju savjete, smjernice i jamstva u pogledu procesa prepoznavanja, procjene, kontrole i praćenja rizika povezanih s opasnim biološkim materijalima u laboratoriju ili drugoj povezanoj organizaciji koja rukuje biološkim materijalima potencijalno opasnim za ljude, životinje, biljke i okoliš, skladišti ih, transportira ili odlaže.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: svibanj 2024.

Izdanje: 1.

Broj stranica: 62

Tehnički odbor: ISO/TC 212

ICS: 07.100.01; 11.100.01

Izvor: ISO insights - newsletter
Priredila: Sandra Knežević
Prijevod: Tatjana Majić

Prenamjena baterija kao dragocjeno rješenje za skladištenje čiste energije

20. kolovoza 2024., Uredništvo IEC-a

Baterije su glavni sastojak u ostvarivanju klimatskih ciljeva nulte neto stope emisija jer su nužne za skladištenje energije iz obnovljivih izvora za uporabu kada je najpotrebnija.

Prema scenariju nulte neto stope emisija Međunarodne agencije za energiju (IEA) za 2050. godinu baterije su danas bitan dio globalnog energetskeg sustava i najbrže rastuća energetska tehnologija na tržištu.

Međutim, proizvodnja baterija stvara i financijske troškove i troškove povezane s okolišem. Osim toga, baterije na kraju životnog vijeka, ako nisu zbrinute na pravilan način, mogu otpuštati otrovne onečišćujuće tvari i pridonijeti problemu e-otpada.

IEA procjenjuje da baterije koje više ne ispunjavaju norme za uporabu u električnom vozilu u pravilu zadržavaju čak do 80 % svojeg ukupnog iskoristivog kapaciteta. S obzirom na sve veći broj električnih vozila prenamjena baterija predstavlja dragocjeno rješenje za skladištenje energije.

Međutim, put prema prenamjeni baterija nije gladak; zapreka su tehnološki problemi i propisi. Postoje rizici ne samo u procesu prenamjene baterija već i u njihovoj uporabi. Osim toga, mnoge zemlje i regije razvijaju različite zahtjeve i propise za ponovnu uporabu i prenamjenu baterija, što može stvoriti tehničke i sigurnosne probleme.

Međunarodne norme bitne su za njihovo prevladavanje. Nedavno objavljena norma IEC 63338 odgovor je na taj problem jer pruža opće smjernice o ponovnoj uporabi i prenamjeni sekundarnih članaka i baterija. Bavi se sigurnosnim rizicima povezanim sa sustavima litij-ionskih i nikalskih sustava te aspektima kao što su utvrđivanje prikladnosti za ponovnu uporabu ili prenamjenu, proizvođačeva upozorenja i drugo.

Normu je izradio tehnički pododbor IEC-a za sekundarne članke i baterije koje sadrže alkalne ili druge elektrolite koji nisu kiseline, TC 21/SC 21A.

To je najnovija među normama tehničkog pododbora TC 21/SC 21A, kojima je svrha potpora sigurnoj i pouzdanoj ponovnoj uporabi i prenamjeni baterija i baterijskih sustava za pohranu energije.

Među drugim su njegovim normama IEC 63330-1 (opći zahtjevi za prenamjenu sekundarnih članaka, modula, baterijskih sklopova i baterijskih sustava), IEC 62933-4-4 (zahtjevi povezani s okolišem za baterijske sustave za pohranu energije (BESS) s rabljenim baterijama) i IEC 62933-5-3 (sigurnosni zahtjevi za sustave pohrane električne energije integrirane u elektroenergetsku mrežu).

Izvor: IEC
Priradio: Ivo Andreis
Prijevod: Tatjana Majić

Normama se podupire konkurentnija i povezanija Europska unija

Ulazeći u novi mandat Europskog parlamenta i Europske komisije, CEN, CENELEC i MSZT (Mađarski institut za normizaciju) pozdravljaju mađarsko predsjedanje Vijećem Europske unije i raduju se iskorištavanju uloge normizacije u ovom ključnom trenutku.

Europska normizacija već odavno snažno pridonosi uspjehu Europske unije u mnogim područjima politike, od jedinstvenog tržišta do energetske učinkovitosti. Kao dvije službeno priznate europske normizacijske organizacije CEN i CENELEC sa svojim mađarskim članom MSZT-om sa zanimanjem iščekuju priliku za isticanje toga kako normizacija može pomoći u ostvarenju ciljeva nove faze Europske unije, uključujući prioritete mađarskog predsjedništva.

• Novi plan za europsku konkurentnost

Budući da Europa zaostaje za globalnim konkurentima u produktivnosti i gospodarskom razvoju, mađarsko predsjedništvo želi u središte svojeg programa staviti novi plan za europsku konkurentnost. Predsjedništvo se nada da će se tim planom poduprijeti unutarnje tržište, potaknuti održivi rast i olakšati zelena i digitalna tranzicija.

Europska normizacija pretvara jedinstveno tržište u stvarnost i olakšava konkurentnost europske industrije. Normama se osigurava jasnoća i usklađenost u trgovini robom i uslugama diljem Europe te povjerenje poduzeća i potrošača pri kupnji i prodaji među državama članicama.

Kada se normizacija ugradi u istraživačke i inovacijske aktivnosti, može olakšati prihvaćanje inovativnih proizvoda na tržištu, pružajući europskim poduzećima konkurentsku prednost premošćivanjem jaza između europskog istraživanja i komercijalizacije europskih inovacija. Time se Europi osiguravaju inovacije potrebne za zelenu i digitalnu tranziciju.

Europskim normama stvara se i povjerenje u europsku tehnologiju za nulte neto stope emisija i digitalnu tehnologiju u nastajanju, što je vidljivo iz rada tehničkih odbora kao što su *CLC/TC 82, Solar photovoltaic energy systems, CEN/CLC/JTC 21, Artificial Intelligence, i CEN/CLC/JTC 22, Quantum Technologies.*

Za potporu konkurentnosti Europe nužno je iskoristiti snagu europske normizacije. Zato se CEN, CENELEC i njihovi nacionalni članovi raduju suradnji s mađarskim

predsjedništvom, europskim institucijama i svim bitnim dionicima, osobito na predstojećoj preradi Uredbe 1025, kako bi se utvrdila učinkovita rješenja i očuvala stabilnost europskog normizacijskog sustava, jedinstvenog u svijetu.

• Dosljedna politika proširenja utemeljena na postignućima

Mađarsko predsjedništvo teži politici proširenja koja je „utemeljena na zaslugama, uravnotežena i vjerodostojna”. Jedan od njegovih ključnih prioriteta bit će proširenje suradnje sa zapadnim Balkanom. CEN i CENELEC podupiru aktivnosti proširenja Europske unije svojim odnosima s normizacijskim tijelima zemalja kandidatkinja.

Jedan je od kriterija za pristupanje potpuna integracija u europski normizacijski sustav. Zemlje kojima je dodijeljen status kandidata za članstvo u EU-u mogu postati pridruženi članovi („*affiliate*”) CEN-a i CENELEC-a. To im osigurava konkretan način da pokažu napredak ostvaren u tehničkom usklađivanju s EU-om.

Pridruženi su članovi CEN-a i CENELEC-a na zapadnom Balkanu **DPS** (Glavna uprava za normizaciju – Albanija), **ISBIH** (Institut za normizaciju Bosne i Hercegovine) i **ISME** (Institut za normizaciju Crne Gore), a **ISRSM** (Institut za normizaciju Republike Sjeverne Makedonije) i **ISS** (Institut za normizaciju Srbije) već su punopravni članovi.

• Oblikovanje budućnosti kohezijske politike

Mađarsko predsjedništvo namjerava spriječiti neravnotežu među europskim regijama i osigurati blagostanje za sve. Predsjedništvo će raspravom na visokoj razini potaknuti razvoj čvrstog pristupa kohezijskoj politici.

Za povezanu Europu potrebno je povezano jedinstveno tržište s usklađenim normama diljem kontinenta. Nakon prihvaćanja europska norma vrijedi na cijelom jedinstvenom tržištu, a nacionalni članovi CEN-a i CENELEC-a obvezuju se na povlačenje proturječnih nacionalnih normi. Ta usklađenost jamči svima koji trguju u Europi da će kvaliteta i učinkovitost proizvoda svagdje biti jednake.

• Poljoprivredna politika EU-a usmjerena na poljoprivrednika

Budući da se europska poljoprivreda suočava s brojnim izazovima, uključujući učinak klimatskih promjena i potrebu za dugoročnom sigurnošću opskrbe hranom, mađarsko predsjedništvo želi promicati rješenja kojima se osigurava da europska poljoprivredna politika bude „konkurentna, otporna na krize i prilagođena poljoprivrednicima”.

CEN i CENELEC rade na nekoliko stručnih područja važnih za osiguravanje održivosti i konkurentnosti poljoprivrede. Primjer je CEN-ov tehnički odbor 144, *Tractors and machinery for agriculture and forestry*, koji izrađuje norme za poljoprivredne strojeve kojima se podupire sigurnost poljoprivrednika i pomaže u nadzoru nad utjecajem njihova rada na okoliš.

Drugi je primjer tehnički odbor CEN TC 327, *Animal feeding stuffs*. On radi na standardnim metodama uzorkovanja i analize hrane za životinje, pridonoseći dobrobiti životinja i sigurnosti potrošača. To su samo neki od načina kako CEN i CENELEC pridonose sigurnosti, učinkovitosti i blagostanju europske poljoprivrede.

• Bavljenje demografskim izazovima

S obzirom na to da su mnoge europske zemlje suočene sa starenjem stanovništva, mađarsko predsjedništvo želi istaknuti demografske izazove i raspraviti o razvoju zajedničkih mjera na razini EU-a. Jedan je od izazova sve veća potreba za dostupnom infrastrukturom kako bi se starijima osiguralo zdravlje i skrb.

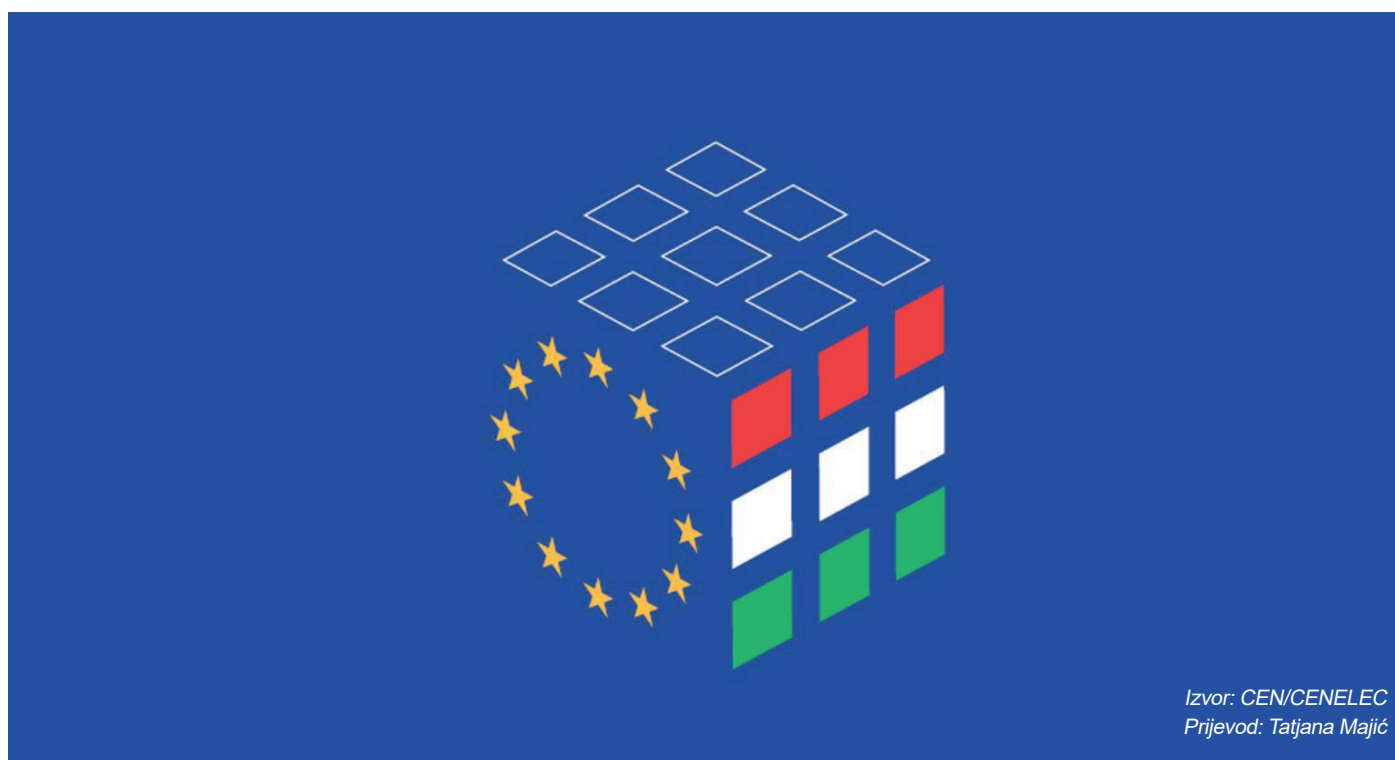
CEN i CENELEC rade na mnogim temama koje pridonose dobrobiti svih u Europi, uključujući starije osobe. Naprimjer, tehnički odbori CEN/TC 449, *Quality of care for older people*, i CEN/TC 431, *Service chain for social care alarms*, izradili su normativne dokumente kojima se poboljšava skrb i sigurnost starijih osoba bez obzira na to gdje žive.

Učinkovitosti zdravstvene skrbi pridonosi i rad tehničkog odbora CEN/TC 251, *Health informatics*. Zahvaljujući digitalizaciji zdravstveni djelatnici mogu osigurati osobniju skrb uz optimalnu i učinkovitu uporabu bolničkih resursa, što je vrlo važno s obzirom na to da se zdravstveni sustavi nalaze pred sve većim zahtjevima.

CEN i CENELEC raduju se suradnji s mađarskim predsjedništvom u kojoj će se istaknuti kako normizacija može doprinijeti pozitivnim ishodima u važnim područjima politike koja utječu na Europu.

Kontakt:+

Giovanni Collot
Account Manager Public Relations
CEN i CENELEC
Tel.: +32 474 98 21 17
E-pošta: gcollot@cencenelec.eu

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

Europske norme: instrument za potvrđivanje, transformaciju i jačanje jedinstvenog tržišta

Norme će sljedećih pet godina imati ključnu ulogu jer Europa želi osigurati dugoročnu konkurentnost na temelju jedinstvenog tržišta.

Milijuni ljudi i poduzeća diljem Europe svakodnevno imaju korist od primjene europskih normi. Norme čine naš život sigurnijim, ugodnijim i učinkovitijim te nam donose korist kod kuće, na poslu i u slobodno vrijeme. Njima se osigurava da su proizvodi koje upotrebljavamo sigurni, pouzdani i da, prema potrebi, mogu funkcionirati zajedno. Zahvaljujući normama, uređaji koje upotrebljavamo otporni su na kibernetičke prijetnje, dizala su sigurna, kućanski uređaji energetske učinkoviti. Uživamo i u mnogim drugim pogodnostima koje možda uzimamo zdravo za gotovo.

Što su točno norme? Jednostavno rečeno, norma je tehnički dokument namijenjen za uporabu kao pravilo, smjernica ili definicija. Norme nastaju okupljanjem svih zainteresiranih strana: proizvođača, potrošača i regulatora određenog proizvoda, procesa ili usluge. Europsku normu (EN) prihvaćaju članovi CEN-a i CENELEC-a, nacionalna normizacijska tijela i nacionalni odbori u 34 zemlje.

Članovi CEN-a i CENELEC-a surađuju na razvoju europskih norma u mnogim sektorima kako bi pomogli u izgradnji jedinstvenog europskog tržišta, uklanjanju zapreka trgovini i jačanju položaja Europe u globalnom gospodarstvu. Razvoj europske norme (EN) rukovodi se načelima konsenzusa, otvorenosti, transparentnosti, nacionalne predanosti i tehničke usklađenosti. U mrežu CEN-a i CENELEC-a uključeno je više od 200 000 stručnjaka iz gospodarstva, javne uprave, akademske zajednice i društvenih organizacija.

Jedinstveno tržište pokazalo se posljednjih 30 godina jednim od najvećih postignuća Europske unije. Zahvaljujući europskim normama jedinstveno tržište olakšava trgovinu, smanjuje birokratske zapreke i osigurava jednaku razinu sigurnosti i kvalitete diljem Europe.

No, jedinstveno tržište još nije dovršeno. Kako bi se osigurala dugoročna konkurentnost, Europa se u sljedećih pet godina mora ponovno posvetiti snažnom i konkurentnom jedinstvenom tržištu otpornom na današnje i buduće izazove.

“*Zahvaljujući europskim normama jedinstveno tržište olakšava trgovinu, smanjuje birokratske zapreke i osigurava jednaku razinu sigurnosti i kvalitete diljem Europe.*”

U tome mogu pomoći norme: osiguravajući jasnoću i dosljednost, one su neusporediv alat za osiguranje povjerenja poduzeća i potrošača pri kupnji ili prodaji među državama članicama. To ih čini ključnim alatom za ostvarenje političkih prioriteta i osiguranje konkurentnosti Europe.

Doista, u skladu s novim zakonskim okvirom (NLF) CEN i CENELEC intenzivno surađuju s Europskom komisijom i svim europskim dionicima na izradi norma kojima se podupiru ciljevi europske politike. Daljnja primjena NLF-a za utvrđivanje jasnih i bitnih zahtjeva u zakonodavstvu, uz potporu dobrovoljnih tehničkih normi, pomaže europskim poduzećima da ispune zakonske zahtjeve i podupiru potrebe svih dionika.

Zbog toga bi europske institucije u sljedećem zakonodavnom ciklusu trebale podržati i ojačati naš jedinstveni sustav normizacije koji se temelji na konsenzusu i uključenosti.

U tom kontekstu Europska strategija normizacije koju je Europska komisija predstavila 2022. godine dala je novi poticaj vrijednosti europske normizacije i osigurala jasan okvir za trajno partnerstvo s europskim institucijama. Tvorci politike trebali bi i dalje smatrati novi zakonodavni okvir prednošću i blisko surađivati s CEN-om i CENELEC-om kako bi se zaštitio normizacijski sustav, a s njime i zdravo jedinstveno tržište koje dobro funkcionira.

Izvor: CEN/CENELEC
Priredila: Mirjana Fijolić
Prijevod: Tatjana Majić

CEN i CENELEC osnivaju novu koordinacijsku skupinu za tehnologiju vodika

Tehnička uprava (BT) CEN-a i Tehnička uprava CENELEC-a odlučile su osnovati koordinacijsku skupinu CEN-a i CENELEC-a za tehnologiju vodika (CEN-CLC/COG H2).

Cilj je veća usklađenost norma za tehnologiju vodika. Članovi CEN-a i CENELEC-a pozivaju se da imenuju predstavnike u koordinacijsku skupinu.

Glavni je cilj uspostave Koordinacijske skupine CEN-a i CENELEC-a za tehnologiju vodika bolja koordinacija normizacije tehnologije vodika u cijelom vrijednosnom lancu, uzimajući u obzir postojeće strukture. Sveobuhvatna koordinacija nužna je da bi se izbjegla preklapanja i udvostručavanje rada, utvrdile potrebe za normama i, prema potrebi, raspodijelio posao.

Cilj je skupine uspostaviti mehanizme koordinacije među tehničkim tijelima radi učinkovite provedbe i raspodjele normizacijskih aktivnosti povezanih s tehnologijom vodika. Aktivnostima će se poticati provedba [Strategije EU-a za vodik](#) i pridonositi joj jer će podupirati daljnji razvoj infrastrukture za proizvodnju, prijenos, skladištenje i distribuciju vodika te industrijsku primjenu i uređaje na vodik u cijelom EU-u.

Uvodni, virtualni sastanak skupine CEN-CLC/COG H2 održan je 29. kolovoza 2024. godine. Drugi sastanak bit će održan u Berlinu 24. i 25. listopada 2024. Tajništvo Koordinacijske skupine dodijeljeno je [DIN-u, njemačkom institutu na normizaciju](#).

Pozadina

Strategija EU-a za vodik donesena je 2020. godine. Njome je predloženo djelovanje u pet područja: u potpori ulaganjima, potpori proizvodnji i potražnji, stvaranju tržišta vodika i infrastrukture, istraživanju i suradnji te u međunarodnoj suradnji. Strategijom se podupire nastanak europskog gospodarstva vodika.

Ciljeve Strategije EU-a za vodik dodatno podupire paket Fit For 55 i osobito plan REPowerEU, u kojima su utvrđeni ambiciozni ciljevi povezani s količinom vodika koji će se proizvoditi.

Osim toga, u [Godišnjem programu rada EU-a za europsku normizaciju za 2024. godinu](#) tehnologije i komponente vodika navedene su kao jedan od osam političkih prioriteta. To potvrđuje da je koordinacijska skupina osnovana u pravom trenutku.

Ako imate bilo kakvih pitanja, obratite se tajniku skupine CEN-CLC/COG H2 Steffenu Jenkelu (Steffen.Jenkel@din.de)

Izvor: [CEN/CENELEC](#)
Prijevod: Tatjana Majić

MLADI STRUČNJACI U NORMIZACIJI

Upoznajte mlade profesionalce u europskoj normizaciji: Maria Machaj, Slovačka

Usporedna zelena i digitalna tranzicija otvaraju nove mogućnosti za europsko gospodarstvo i građane na globalnoj sceni koja se brzo mijenja. No, može li ih Europa iskoristiti u suočavanju s današnjim i budućim izazovima? Kako osigurati vještine i radnu snagu koji su joj nužni da bi ostala konkurentna u globalnom gospodarstvu? Koja je uloga normizacije u tom kontekstu?

U povodu Europske godine vještina, koja se nastavlja i u 2024. godini, vodimo posebnu kampanju: nizom intervjua s mladim profesionalcima i stručnjacima u normizaciji istražiti ćemo interakciju inovacija, vještina i normizacije u nekim od sektora koji su najvažniji za dugoročnu konkurentnost Europe.

U petom intervjuu u ovogodišnjem nizu upoznajemo Mariu Machaj iz Slovačke, mladu stručnjakinju u Ministarstvu okoliša Republike Slovačke i članicu slovačkog nacionalnog tehničkog odbora TK 28 za kvalitetu zraka. S Marijom smo razgovarali o dodanoj vrijednosti koju mladi profesionalci mogu unijeti u normizaciju i, između ostalog, o tome kako norme mogu pomoći u rješavanju trenutačnih izazova.

1. Molim Vas da se predstavite.

Pozdrav svima! Ja sam Maria Machaj. Radim u Ministarstvu okoliša Republike Slovačke. Već otprilike pet godina radim u Odjelu zaštite zraka. Završila sam studij na Fakultetu kemijske i prehrambene tehnologije Slovačkog tehnološkog sveučilišta u Bratislavi (STU).

Moji poslovi uključuju, između ostalog, praćenje emisija i Uredbu br. 249/2023 o praćenju emisija iz stacionarnih izvora onečišćenja zraka i kvalitete zraka u njihovoj okolini.

2. Možete li objasniti na koji se način bavite normizacijom i koja je njezina vrijednost za Vašu struku?

Članica sam slovačkog nacionalnog tehničkog odbora TK 28 za kvalitetu zraka.

Odbor sudjeluje u izradi slovačkih normi, pružanju informacija o tehničkoj normizaciji i u drugim aktivnostima povezanim s normizacijom.

Normizacija u mojem stručnom području koristila mi je kao prvo zato što sam naučila terminologiju sastavljajući komentare na prijevode norma na slovački jezik.

Bolje shvaćam odnos između pravnog okruženja i normi, a za moj rad potrebno je imati pregled tehničke pozadine na koju se zakonodavstvo poziva. Izgradila sam i veze sa stručnjacima sa sveučilišta, iz inspekcijskih tijela, gospodarstva i drugih tijela državne uprave koja se bave mjerenjem kvalitete zraka.

3. Zašto Vas je počela zanimati normizacija?

Nisam se postupno počela zanimati za normizaciju, nego sam „bačena u vatru”.

Kad sam se zaposlila u Ministarstvu, preuzela sam posao svojeg prethodnika, koji je bio dugogodišnji član i predsjednik tehničkog odbora. Da bih mogla preuzeti novi posao s punom odgovornošću, morala sam se upoznati s normizacijom i normama koje se bave praćenjem emisija u zrak. No, sada shvaćam da je za to potrebno sudjelovati u normizaciji.

4. Sudjelovali ste u slovačkom programu za mlade profesionalce (Young Professionals). Što ste naučili iz tog iskustva?

Teško mi je reći što sam točno naučila jer sam, kao što sam spomenula, morala naučiti puno stvari prije nego što je pokrenut slovački program. Međutim, zahvaljujući njemu, uspjela sam organizirati stečeno znanje i steći bolji uvid u cjelokupan proces izrade normi, osobito poslova koji iza njega stoje.

Tijekom kampa imali smo i nekoliko predavanja i seminara o društvenim vještinama. Vježbali smo izradu norme i shvatili kako je teško postići konsenzus, čak i oko jednostavnih pitanja. Tako smo shvatili koliko su u normizacijskom procesu važni suradnja i konsenzus.

Za mene je to bilo dragocjeno iskustvo i pružilo mi je priliku da poboljšam svoje komunikacijske i prezentacijske vještine, što mi koristi i u poslu.

5. I u 2024. godini nastavlja se Europska godina vještina. Koje vještine mladi stručnjaci mogu steći sudjelovanjem u normizaciji? A koje pak nove, inovativne vještine mogu unijeti u rad na normizaciji?

Možda zvuči pomalo neočekivano, ali vjerujem da angažmanom u izradi norma i normizaciji mladi stručnjaci mogu naučiti o važnosti učinkovite komunikacije, ispravnom i jasnom formuliranju zahtjeva i komentara te o snažnim vještina argumentiranja. Mogu naučiti kako se sastavljaju norme i razumjeti njihov specifičan jezik i izgled te naučiti kada i kako sudjelovati u komentiranju.

Mladi stručnjaci mogu pridonijeti normizaciji novom perspektivom u područjima koja trenutačno nisu obuhvaćena normama. Oni imaju drukčiji pogled na razna pitanja i često su vještiji u integraciji modernih tehnologija. To može dovesti do pojednostavnjenja procesa, u prvom redu zahvaljujući njihovu poznavanju suvremenog tehnološkog napretka. Treba poštovati tuđe mišljenje i bolje modelirati rješenje kako bi se postigao konsenzus.

6. Očekujete li da ćete u budućnosti raditi s normama? Mislite li da će norme biti poticaj Vašoj budućoj karijeri?

Nadam se. Moje znanje o normama i normizaciji te prilika da budem dio slovačkog izaslanstva na godišnjoj skupštini CEN-a i CENELEC-a u Beogradu 2023. godine dat će poticaj mojoj budućoj karijeri (a već su ojačali sadašnju).

7. Koji biste savjet dali mladim kolegama profesionalcima kako biste ih naveli da se uključe u svijet normizacije?

Moj je savjet iskoristiti nove mogućnosti i ne obeshrabriti se uobičajenim pogreškama u vezi s normama i načinom na koji one nastaju. Za mene je sudjelovanje na glavnoj skupštini CEN-a i CENELEC-a u Beogradu bilo važno iskustvo. Pružilo mi je priliku da se povežem sa stručnjacima iz raznih zemalja i organizacija koje se bave normizacijom.

Iznimno sam zahvalna na prilici da upoznam ljude koji izrađuju norme i otkrijem da su ugodne osobe. Svi oni imaju zajednički cilj: postići vidljive i ponovljive rezultate putem normi. Suradnja s tom zajednicom pokazala mi je da je normizacija područje suradnje koje čovjeka ispunjava zadovoljstvom.

8. Smatrate li da normizacija ima ulogu u rješavanju velikih izazova kao što su digitalna tranzicija i klimatske promjene??

Vjerujem da normizacija može u najmanju ruku pojednostavniti rad na rješavanju velikih problema.

Iskustvo u području zaštite zraka pokazalo mi je kako Europska komisija raznim direktivama utvrđuje zahtjeve, ograničenja emisija i pragove. Međutim, pojedinosti o provedbi često se prepuštaju državama članicama, što dovodi do razlika i otežava usporedbu njihovih rezultata.

Suradnjom s Europskim odborom za normizaciju (CEN) možemo stvoriti sveobuhvatne norme koji pružaju jasne smjernice primjenjive u svim državama članicama. Time se osigurava da svi rade na temelju istog „priručnika”, koji je osnova za usporedive i ponovljive rezultate. Primjena jedinstvene norme diljem Europe omogućuje nam da pokažemo usklađenost sa zahtjevima i ograničenjima emisija.

Ovaj članak dio je našeg posebnog niza posvećenoga europskoj godini vještina: nizom članaka i intervju s profesionalcima u normizaciji, stručnjacima i poslovnim liderima iz raznih sredina istražiti ćemo interakciju između inovacija, vještina i normizacije u nekim od najvažnijih sektora za dugoročnu konkurentnost Europe. Ostale članke povezane s kampanjom možete pročitati ovdje.

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

ETSI

Upoznajte našeg novog ravnatelja

Jan Ellsberger izabran je za novog ravnatelja ETSI-ja na našoj 83. općoj skupštini u travnju 2024. godine. Na dužnost je stupio 1. srpnja, a mandat će mu trajati pet godina i može se produljiti za još tri godine prema odluci ETSI-jeva članstva. Naslijedio je Luisa Jorgea Romera, koji je bio ravnatelj trinaest godina. Jan u ETSI-ju nije novajlija. Od 1995. do 1998. godine radio je kao stalni stručnjak odgovoran za naše odnose s tajništvom i studijskim skupinama SG.10 i SG.11 ITU-T-a u vezi sa službenom metodologijom izrade normi. Bio je intenzivno uključen u izradu norma INAP/CAMEL, TETRA i ISDN te razvoj metodologija za pakete ispitivanja usklađenosti s normama.

U tridesetogodišnjoj karijeri u tehničkoj normizaciji Jan je dvanaest godina bio na čelu Ericssonovih globalnih normizacijskih poslova kao potpredsjednik za industriju i tehnologiju. Poslije je radio kao savjetnik za kupce i partnere za kretanja u automobilskoj industriji i IKT-u. Do 2023. godine bio je potpredsjednik za razvoj industrije i stručnjak za normizaciju automobilske industrije u Huaweiju.

Od čega ćete krenuti na početku mandata ravnatelja normizacijske organizacije svjetskog ranga s otprilike 950 članova?

Počeci ETSI-ja sežu u 1987. godinu, kada je Europska komisija izdala prijedlog u obliku Zelene knjige. Sljedeće je godine CEPT osnovao ETSI s nešto drukčijom strukturom od drugih dviju europskih normizacijskih organizacija, CEN-a i CENELEC-a – kao tijelo za brz razvoj norma radi odgovora na potrebe europske politike i gospodarstva.

ETSI je bio uspješan od samog početka rada. Među prvim su njegovim rezultatima globalizacija GSM-a, platforma za pametne kartice (*Smart Card Platform, SCP*), osnivanje organizacije 3GPP i druge inicijative kao što su DECT i TETRA. Naravno da se i nakon toga mnogo toga događalo, i u razvoju tehnologije i u europskom i svjetskom političkom i društveno-gospodarskom okruženju. Za ETSI je sada važno da na temelju dosadašnjih uspjeha postane još jači u svijetu u kojem je promjena jedina konstanta.

Dok sam se tijekom prošle godine pripremao za kandidaturu, već sam vodio nekoliko razgovora s Europskom komisijom u ulozu predstavnika jedne od tvrtki članica ETSI-ja. Već smo uspostavili dobar temelj za suradnju i zajedno utvrdili niz područja koja treba poboljšati.

Moj je prioritet baviti se tim područjima već na početku mandata.

Građanin sam Europe koji je najveći dio karijere proveo u europskim tvrtkama. Naravno, i tijekom nedavnog rada u kineskoj tvrtki stekao sam dragocjena saznanja o postupcima rada i prioritetima neeuropskih tvrtki. Vjerujem da će to moje iskustvo biti korisno za ETSI u okruženju na koje utječu i subjekti izvan Europe s kojima ETSI surađuje.

Koje inicijative možemo očekivati u prvim mjesecima Vašeg ravnateljskog mandata?

Moj je neposredni prioritet zauzeti proaktivan stav u jačanju uloge ETSI-ja kao europske normizacijske organizacije i potvrditi njegovu važnost u okviru europskog normizacijskog sustava. To znači blisku suradnju s Komisijom i drugim dionicima u politici – naravno, područje rada ETSI-ja ne obuhvaća samo 27 država članica EU-a. Zato u bliskoj budućnosti želim ojačati ETSI-jeve veze s Komisijom i drugim tvorcima politike. Moramo raditi sustavnije. Sa stajališta tajništva ETSI-ja usmjerit ćemo resurse na kvalitetnu suradnju s Komisijom i drugim dionicima te na daljnje jačanje uloge ETSI-ja kao globalne platforme za tehnološke inovacije.

Temeljni način na koji ETSI stvara norme – suradnjom na svjetskoj razini – već je vrlo jak i ne vidim potrebu da se taj proces bitno mijenja u bliskoj budućnosti. Međutim, nastavit ćemo pomno preispitivati vlastite metode rada kao što to posljednjih godina čine i 3GPP, ISO i IEC. Svakako je vrijeme da sve iznova promotrimo i vidimo koje ideje možemo usvojiti.

Još je jedno područje koje želim sagledati novim očima sveukupna strategija ETSI-ja, s jasnim uvidom u naše prednosti i izvedive mjere koje Tajništvo treba provesti. Veselim se razgovorima s Upravnim odborom i upravama poduzeća i tijela naših članova kako bismo istražili što se može postići u tom području.

Rekli ste da želite proširiti opseg tehnologija kojima se ETSI bavi u svojim normizacijskim aktivnostima.

Iako se ETSI iznimno ponosi svojom baštinom – i to s pravom – ne može zauvijek ostati u svojoj radijskoj i bežičnoj prošlosti. Rad ETSI-ja već se dotiče širokog spektra gospodarskih grana i vertikalnih tržišta. Postoji i niz horizontalnih tehnoloških područja kao što su umjetna inteligencija, sigurnost podataka i kibernetička sigurnost, koja su sastavni dio digitalizacije mnogih gospodarskih grana.

Rad ETSI-ja već se dotiče širokog spektra gospodarskih grana i vertikalnih tržišta.

Jedan je od primjera izgradnja arhitekture za dijeljenje podataka i monetizaciju podataka u svim gospodarskim granama. To je vruća tema koja je središnji dio nove europske strategije za podatke i u tom se području intenzivno radi na razvoju politike. Kad je riječ o članstvu ETSI-ja, svi su bitni dionici već tu. To je svakako područje u kojem možemo imati veliku ulogu u poticanju potrebnog normizacijskog rada kao potpore toj strategiji. To je ujedno područje koje je vrlo zanimljivo iz perspektive naših neeuropskih članica jer se jednake rasprave vode i u drugim dijelovima svijeta. Za ETSI bi bilo vrlo korisno da pojača svoj rad u području podataka.

Zatim je tu, naravno, i vrlo široka tema održivosti – također i iz perspektive 3GPP-a jer se odražava u njegovu sadašnjem radu na tehnologiji 5G, a sada i 6G. U proteklih pet godina uloženo je velik trud u razvoj regulatorne i političke strategije koja se odnosi na održivost, energetska učinkovitost i kružnost. Sada ulazimo u fazu u kojoj moramo izrađivati norme i primjenjivati ih. ETSI je prava organizacija za to, ne samo s tradicionalnog telekomunikacijskog gledišta već i s obzirom na preklapanje potreba s drugim gospodarskim granama.

Na što još namjeravate usmjeriti svoju energiju?

Normizacija je krajnji rezultat procesa koji počinje od tehnološkog rada na lokalnoj razini koji se često odvija na sveučilištima i u istraživačkim laboratorijima članica. Snažno zagovaram nastojanja koja ETSI već ulaže u uspostavu dijaloga s ustanovama za istraživanje i razvoj i akademskom zajednicom – ne samo u bežičnoj tehnologiji nego i u području tehnologija u nastanku kao što su podatkovne tehnologije, umjetna inteligencija i održivost. U tim područjima želim stvoriti nove odnose i ojačati ETSI-jevu ulogu platforme za širenje rezultata istraživanja koja se provode u Europi i sličnih aktivnosti u drugim regijama.

Uspjeh ETSI-ja ne mjeri se brojem članova, već utjecajem koji kao organizacija ima na gospodarstvo. ETSI se s pravom smatra

vodećom platformom za razvoj norma svjetskog ranga. Naravno, moramo osigurati to da ETSI zadrži važnu ulogu, a za to je potreban nastavak rasta i širenje članstva, osobito u novim gospodarskim sektorima.

Naravno, moramo osigurati to da ETSI zadrži važnu ulogu.

Moja je ambicija i doprijeti do svjetskih regija u kojima ETSI danas nije izraženije prisutan. Do sada smo bili vrlo aktivni u stvaranju odnosa s regijama kao što su Kina i Indija. Naprimjer, mnogo zanimljivih tehnoloških inovacija nastaje na Bliskom istoku i u Africi.

S osobnog gledišta, čemu se članovi ETSI-ja i Vaši kolege mogu radovati tijekom Vašeg ravnateljskog mandata?

Ja sam Skandinavac, pa je moj način upravljanja tipično skandinavski! Usredotočujemo se na timske napore u kojima svatko pridonosi najviše što može na temelju vlastitih kompetencija i iskustva. Moj je osobni moto „sloboda uz odgovornost“. Potičem svoje ljude da preuzimaju inicijativu i uvijek ću ih podržavati koliko god mogu.

Usredotočujemo se na timske napore u kojima svatko pridonosi najviše što može na temelju vlastitih kompetencija i iskustva.

Izvor: ETSI
Priredila: Alica Glavaš
Prijevod: Tatjana Majić

IN MEMORIAM

prof. dr. sc. Roko Dejhalla

Predsjednik tehničkog odbora Hrvatskoga zavoda za norme HZN/TO 8, *Brodogradnja*, prof. dr. sc. Roko Dejhalla preminuo je 31. kolovoza 2024. godine.

Od 2006. godine bio je aktivan član HZN/TO 8 kao predstavnik Tehničkog fakulteta u Rijeci.

Predsjednik tehničkog odbora postaje 2015. godine te ga, uz svoje veliko stručno znanje i iskustvo, uspješno vodi do svojih posljednjih dana.

Hvala prof. dr. sc. Roku Dejhalli na uloženu trudu i angažmanu svih proteklih godina i na sveukupnom doprinosu hrvatskoj normizaciji.

Priredila: Gordana Tabain